

Inspreken Frans van Liempt / Vereniging Wonen voor Ouderen Nieuwmarkt / Groot Waterloo
- 21 mei 2019

We hebben u tijdens het inspreken op 29 maart jl. aan de hand van een maquette laten zien, dat er een veel beter plan voor geclusterde ouderenhuisvesting mogelijk is dan volgens het [concept SPvE, augustus 2018](#). De ruimtelijke relatie met de omgeving kan veel beter, de hof kan veel beter, er kunnen meer woningen komen en de mogelijkheden voor natuur en klimaatbestendigheid kunnen een grotere rol spelen. Tenslotte betekent dit ook dat de waarde van het terrein in de verkoop ongeveer 50% hoger kan uitvallen.

Voor dit plan is het verplaatsen van de onderwijzerswoning nodig. Volgens erfgoedbeheerders met wie wij contact hebben, is het niet ongebruikelijk om een monument te verplaatsen. Maar volgens het concept SPvE wordt het niet toegestaan, terwijl nergens in het concept wordt uitgelegd waarom dit gebouw precies op die plaats moet blijven en waarom het vrij moet staan terwijl het vroeger nooit heeft vrijgestaan.

Ons inziens wordt in het SPvE dit gemeentemonument überhaupt niet in de juiste context geplaatst. In het concept gebeurt dit in hoofdstuk 3. Toegegeven moet worden dat dit een interessant hoofdstuk is met een mooie beschrijving van de stedenbouwkundige geschiedenis van Uilenburg. We zouden het prima vinden als op het terrein iets van de loop van stegen en gangen zichtbaar kan worden gemaakt. Voor de duiding van de betekenis van de onderwijzerswoning levert de stedenbouwkundige invalshoek echter weinig op. Kijkt u eens goed naar het plaatje uit de atlas van Loman uit 1876, elf jaar voor de bouw van de school. Het staat bij mij rechts onderaan p. 16 van het SPvE, in hoofdstuk 3.

De school waar het monument vroeger aan vast stond, moet in omvang ongeveer gelijk zijn geweest aan het grote blok evenwijdig aan de gracht, met nummer 29^e. U ziet dat het schoolgebouw midden op een binnenterrein kwam te staan. Er is geen markante ligging aan een straat of een steeg. Uit de stedenbouwkundige geschiedenis is niet de noodzaak af te leiden om de onderwijzerswoning precies op de huidige plaats te laten staan. We hebben uit een gesprek met M&A trouwens ook begrepen dat die afdeling best enigszins flexibel is als het om verplaatsen gaat.

Hetzelfde plaatje uit de atlas van Loman laat overigens ook zien dat het grote schoolgebouw met zijn ligging evenwijdig aan het water de kleuters een dagverblijf bood met licht en relatief frisse lucht waarvan ze in de stegen en gangen waar ze woonden verstoken bleven. Later is daar groen bijgekomen door een rij bomen te plaatsen tussen het gebouw en de gracht. We kunnen er nog een voorbeeld aan nemen. Het is mooi voorbeeld van de sociale verheffingsidealen die eind 19de eeuw opkwamen, in dit geval binnen de Joodse zuil voor een van de meest verpauperde buurten. Het was daarmee een voorbode van een progressieve sociale politiek. In 1926 werd de school dan ook door de gemeente overgenomen. Na de oorlog, door de geschiedenis die we kennen en niet willen vergeten, kon de school zijn functie niet meer vervullen.

Wij plaatsen de onderwijzerswoning in de context van de sociale geschiedenis van de buurt. Wij zouden graag zien dat de ruimte die de school heeft ingenomen direct afleesbaar wordt van het terrein en de nieuwe gebouwen. Op de grond en op de gevels zou met een natuurstenen band of met andere materialen de contouren van het gebouw geprojecteerd kunnen worden. Ook aan de Lianderkant en op het Lianderterrein. Op die manier breng je de historische gelaagdheid directer in beeld en komt de vraag naar de betekenis van de school en zijn tragische geschiedenis eerder op.

Door het op zijn plaats houden van de woning en het draperen van andere bouwsels daaromheen, gebeurt dit niet. De onderwijzerswoning kan op een andere plaats zijn rol als verwijzer spelen door op die plek aandacht te geven aan de betekenis van de contouren en de geschiedenis van de school. Op die manier wordt er een verbinding gemaakt tussen beide sociale projecten – de Joodse bewaarschool uit 1887 en de eigentijdse sociale ouderenhuisvesting omstreeks 2020 – en verdringen ze elkaar niet. Wij vragen u daarom het dogma van een vrijstaande onderwijzerswoning op de huidige plek los te laten. Wij willen graag over dit onderwerp en het SPvE met u verder praten.